

Immer Besser – fra global til lokal: Indsatsen i kommunerne

Temamnummer: Verdensmålene – en udfordring for hele samfundet

Kommunerne er centrale leverandører af offentlige serviceydelser, som kan være drivkraft i Danmarks indsats for at komme i mål i 2030. I mange henseender er det derfor lokalt, at Verdensmålene kan oversættes til konkrete løsninger og indsatser.

De to spørgsmål, vi altid møder i samtaler om Verdensmål, er: »Hvad gør kommunerne?« og »Hvad gør virksomhederne?«.

Vi lægger mærke til, når en stor dansk virksomhed udstyrer et skib med fan-garme til plastic for at redde verdenshavene, men forbinder vi klimasikring og opsamlingsbassiner til vand på et idrætsanlæg med Verdensmål?

I kommunerne mærker vi flere af de udfordringer, FN peger på. Det er først for nyligt, vi er begyndt at tale om klimasikring og oversvømmede kloaksystemer. 100-årshændelser i Jyllinge Nordmark, som nu indtræffer hvert andet år. For få år siden var affaldssortering og cirkulær økonomi noget kommunerne kunne vælge til. Det er det ikke længere. Nu er det en selvfølge, at kommunerne har en opgave i at skabe bæredygtige lokalsamfund.

Indtil for nyligt vidste vi ikke så meget om, hvad kommunerne gør. Deloitte pegede i 2017 på, at kommunerne kunne skabe lokal udvikling med Verdensmålsarbejdet og havde dengang en vurdering af, at kun en tredjedel af de danske kommuner havde kendskab til den nationale handlingsplan. Det har ændret sig.

KL har i oktober 2018 gennemført en spørgeskemaundersøgelse i alle 98 kommuner om deres arbejde med FN's Verdensmål, som ikke tidligere har været omtalt eller offentliggjort. Undersøgelsen giver et godt indblik i, hvordan Verdensmålsarbejdet gribes an på tværs af kommunerne. 59 kommuner har deltaget, hvilket giver en svarprocent på 60. 53 af kommunerne har svaret på undersøgelsens samtlige 18 spørgsmål.

Der er spurgt ind til kommunernes arbejde med Verdensmålene, udfordringerne de oplever, målenes administrative og politiske forankring. Hertil viser undersøgelsen også, hvilke mål kommunerne fokuserer på og kommunernes tilgange til arbejdet med Verdensmålene.

**LAILA
KILDESGAARD**
Direktør

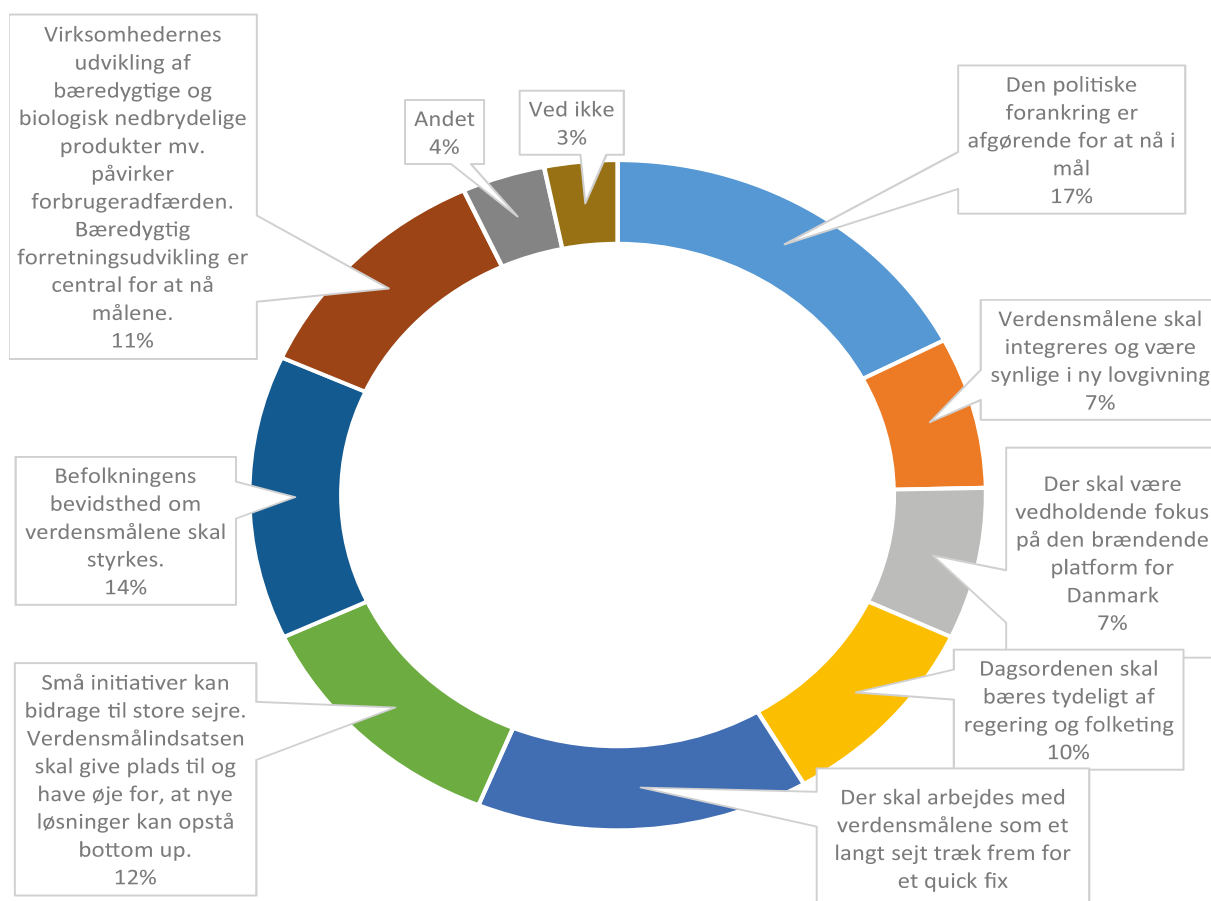

LONE JOHANNSSEN
Chefkonsulent, KL

Kommunernes opfattelse af, hvad der skal til for at realisere Verdensmålene

Hvis vi skal starte med konklusionen, har kommunerne en række bud på, hvad der skal til. Figuren nedenfor illustrerer fordelingen af de adspurgte kommuners besvarelser i henhold til, hvordan de mener, at Verdensmålene skal realiseres.

Figur 1. Kommunernes opfattelse af, hvad realiseringen af Verdensmålene forudsætter. Respondenter: 52

Mange kommuner er i gang

90 pct. svarende til 53 kommuner er i gang eller overvejer at gå i gang med Verdensmålene. Mange beskriver, at de arbejder med målene under andre overskrifter. Kun tre kommuner angiver, at de har truffet en aktiv beslutning om ikke at arbejde med målene.

Der er udfordringer med at komme i gang

De startvanskeligheder, kommunerne nævner, er, at Verdensmålene beskriver globale samfundsproblemer, som kan være vanskelige at oversætte til en lokal dansk kontekst. Mange mener også, at målene beskriver samfundsudfordringer, som Danmarks allerede er langt med at løse. Og at 17 mål kan være

uoverskuelige at gå i gang med i en forvejen hektisk hverdag. Kommunerne efterspørger metoder og redskaber som hjælp til at komme i gang.

Bæredygtig udvikling har stigende betydning for den kommunalpolitiske dagsorden – især på områder som teknik og miljø

Kommunernes væsentligste bevæggrunde for at engagere sig i arbejdet med Verdensmålene kan identificeres ifm., at kommunerne oplever, at en bæredygtig udvikling har en stigende betydning for den kommunalpolitiske dagsorden. Kommunerne angiver, at de oplever, at lokalbefolkningen har en stigende interesse for bæredygtighed.

Der er eksempelvis kommuner, hvor parcelhusejere sorterer affald i op til 20 fraktioner og gemmer det i månedsvis i carporten. Et meget konkret arbejde med ansvarlig produktion og forbrug som mål 12 er udtryk for.

Kommunernes tilgange til arbejdet med Verdensmålene varierer

Ser vi på kommunernes tilgange til Verdensmålene, fremgår det, at der er en relativ stor spredning i, hvordan de adspurgte kommuner anvender Verdensmålene i det daglige arbejde.

43% af de adspurgte kommuner refererer eksempelvis til Verdensmålene som et fælles sprog til at beskrive kommunernes eksisterende indsats, mens 55% af kommunerne erklærer, at Verdensmålene også fungerer som et redskab til at nytænke kommunens indsats. Endelig tilkendegiver 21% af de adspurgte kommuner, at Verdensmålene anvendes som led i kommunens branding over for tilflyttere, rekruttering af arbejdskraft og nye virksomheder.

På samme måde er der stor variation i den politiske og administrative forankring af målene.

Størstedelen (41%) af kommunerne angiver, at målene politisk er forankret i kommunens kommunalbestyrelse, mens 17% af de adspurgte kommuner henviser til, at målene er forankret i et specifikt fagudvalg, hvortil der i overvejende grad henvises til teknik- og miljørelaterede udvalg. Foruden dette angiver 7% af kommunerne, at målene er forankret i et særlig §17 stk. 4-udvalg, der giver mulighed for, at kommunalbestyrelserne kan nedsætte udvalg med deltagelse af både politikere og andre interessenter.

I henhold til målenes administrative forankring angiver 24% af kommunerne, at målene er forankret hos kommunaldirektøren, mens ligeledes 24% af kommunerne erklærer, at målene er forankret hos en fagdirektør, der i overvejende grad arbejder med teknik- og miljøområdet. 40% af kommunerne angiver, at målene er forankret andetsteds, hvortil man kan konstatere en stor forskellighed i relation til det organisatoriske setup af målenes forankring.

Kommunernes finansiering af Verdensmålene

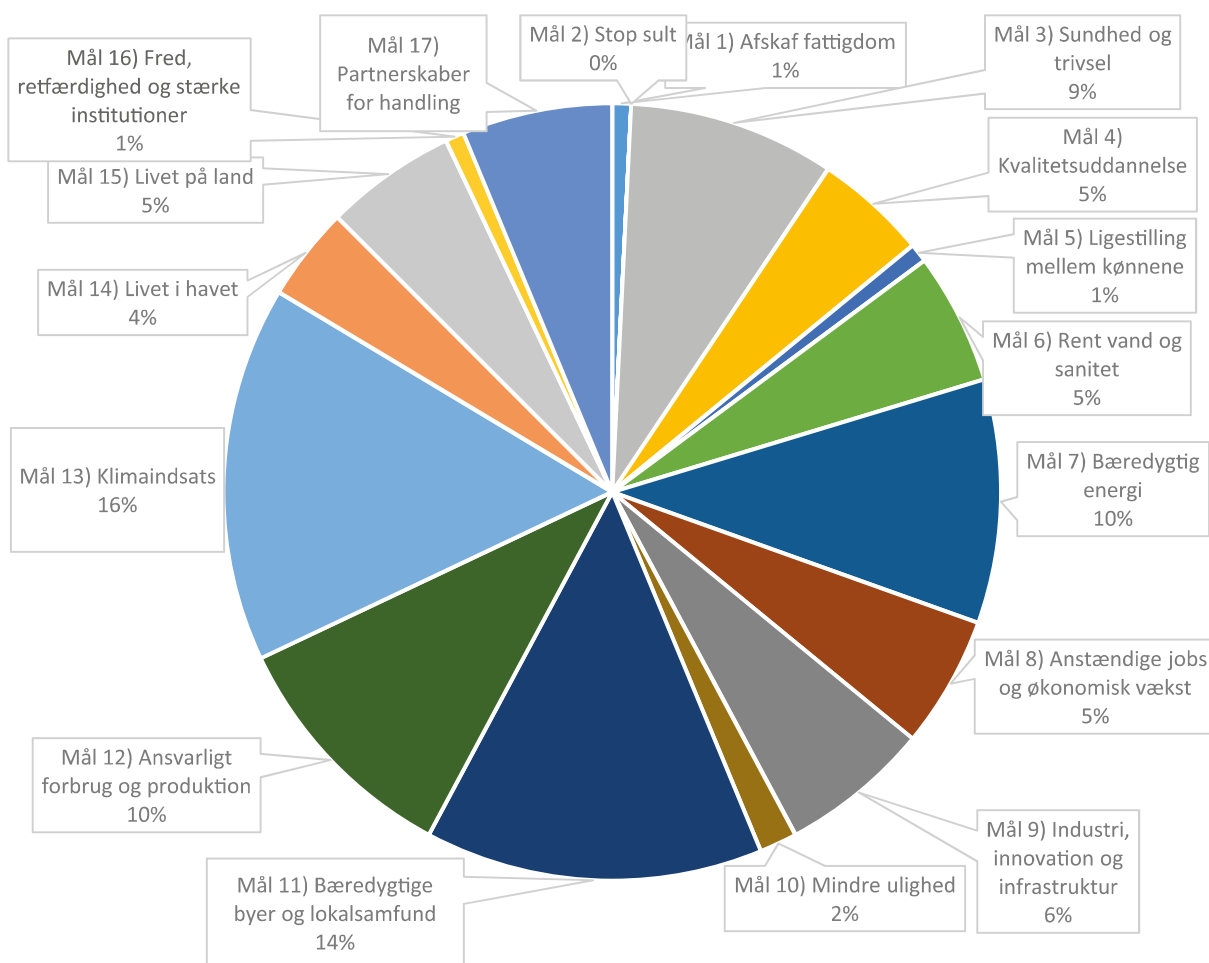
Der tegner sig et billede af, at kommunerne i overvejende grad finansierer arbejdet med Verdensmålene gennem kommunens eksisterende budget (47%), mens 36% af de adspurgte kommuner bl.a. angiver, at der endnu ikke er afsat midler, og at arbejdet med Verdensmålene skal indarbejdes i kommunes fremadrettede budget. 6% af de adspurgte kommuner tilkendegiver, at finansieringen af Verdensmålene er afsat ved at trække på kommunens reserver.

Kommunernes prioriterede arbejde med Verdensmålene

Ift. til hvilke Verdensmål de adspurgte kommuners arbejder med, svarer 23% af kommunerne, at de arbejder med samtlige 17 mål, mens 42% af kommunerne tilkendegiver, at de har prioriteret nogle af målene, mens 36% af kommunerne svarer »ved ikke« til spørgsmålet om, hvilke mål kommunen arbejder med.

Figuren nedenfor illustrerer, hvilke mål kommunerne, som har tilkendegivet, at de arbejder prioriteret med målene, arbejder med samt besvarelsernes fordeling i forhold til hinanden. I denne sammenhæng skal det bemærkes, at svarene fordeler sig på i alt 22 kommuner.

Figur 2. Kommunernes prioritering af de 17 Verdensmål. Respondenter: 22

Af figuren fremgår det, at de kommuner, som arbejder prioriteret med Verdensmålene, retter størst fokus på mål 7, 11, 12 og 13 – mål som i høj grad relaterer sig til teknik- og miljøområdet.

Kommunernes måling af Verdensmålsindsatsen

Ingen af de adspurgte kommuner gør brug af FN's indikatorer til måling af kommunens fremdrift i relation til Verdensmålene. En kommune angiver, at den har udviklet egne indikatorer til måling af Verdensmålene. En enkelt kommune angiver også, at den gør brug af en kombination af FN's indikatorer og egne indikatorer til måling af fremdrift. En kommune angiver, at den gør brug af Danmarks Statistiks tal for FN's indikatorer, ligesom også en enkelt kommune angiver, at den anvender KL's tal for FN's indikatorer.

15% af de adspurgte kommuner angiver, at de slet ikke måler fremdriften af Verdensmålsindsatsen via indikatorer, mens 17% tilkendegiver, at kommunen følger op på indsatsen via mundtlig eller skriftlig afrapportering til kommunalbestyrelsen. 17% angiver ydermere, at man ikke følger op på Verdensmålsindsatsen.

27% af kommunerne angiver »andet« til opfølgning på kommunens fremdrift, hvortil det bl.a. uddybes med, at indikatorerne er under udvikling, at man afventer anbefalinger fra §17 stk. 4-udvalg, og at der følges op på fremdriften gennem indsatser koblet til Verdensmålene. 15% angiver »ved ikke« ift. kommunens måling af indsatsen.

Dette er tankevækkende set i sammenhæng med, at der i regi 2030-panelet, som rådgiver Folketinget om arbejdet med Verdensmål, er sat et arbejde i gang med at måle på indsatsen. Her lægger vi vægt på, at de enkelte kommuner får mulighed for at vide, hvor de er henne i forhold til de forskellige dimensioner, som Verdensmålene handler om, og måle på egen fremdrift. I januar 2019 blev en rapport med en såkaldt baseline for mål 11, der handler om bæredygtig byudvikling, fremlagt. En slags nulpunktsmåling som kommunerne vil kunne bruge. Der kommer til at ligge en mulighed i at dele viden om de værktøjer, der udvikles undervejs til at måle progression i arbejdet i den enkelte kommune.

Kommunernes realisering af Verdensmålene gennem partnerskaber

Selvom mål 17 om partnerskaber er et vigtigt element i FN's Verdensmål, ser det ikke ud til at være et nyt afgørende parameter for kommunerne. Kommunerne svarer, at de langt hen ad vejen løser indsatsen i eksisterende partnerskaber, og at der kun er 17% af dem, der har indgået nye partnerskaber særligt med henblik på Verdensmålsarbejdet. Samarbejdspartnere er typisk private virksomheder, civilsamfundsorganisationer og andre offentlige institutioner som eksempelvis State of Green.

Forskningsprojekt om Verdensmål i danske kommuner

Udover den nye viden, der er genereret i spørgeskemaundersøgelsen, er tre kommuner gået sammen med KL og RUC om at skabe et egentligt forskningsmæssigt perspektiv på arbejdet med Verdensmål i kommunerne. Projektet inviterer flere kommuner med i netværk. Kommuner som har ambitioner med indsatsen.

Forskningsprojektet vil gå i dybden med nogle af de perspektiver, der nævnes ovenfor, så der kommer ny viden, om hvordan danske kommuner arbejder med Verdensmål. Mere viden, om hvilke mål de vælger, men også viden om hvordan en global dagsorden indlejres i de kommunale strategier.

Forskningsprojektet kommer til at kaste lys på, hvordan der konkret arbejdes med mål 17 i kommunerne om partnerskaber, fordi vi ikke har nogen samlet indsigt i, hvordan sådanne projekter ledes og styres. Dermed vil arbejdet med forskningsprojekt om Verdensmål kunne bidrage med mere generel viden om samskabelse i kommunerne. Der vil komme ny viden om netværksstyring. Der vil komme mere overordnede resultater, som kan bidrage til, hvordan globale dagsordener oversættes og gennemføres lokalt. Studierne vil have fokus på drivkræfter, barrierer og gevinster på de områder, som er nævnt her: Prioritering af ressourcer, valg af mål og indsatser, organisering og politisk forankring. Vi forventer, at der ligger resultater af forskningsprojektet i form af en afhandling i 2021.

Immer Besser

Der er en meget stor variation i den måde, kommunerne arbejder med Verdensmålene på. For nogle kommuner er det en sag for den samlede kommunalbestyrelse, som ligger i direkte forlængelse af tidligere besluttede initiativer om eksempelvis Bright Green Island, Zero Carbon eller særlige indsatser på tværs af kommunerne som Agenda 21.

Andre steder er det partnerskabsdagsordenen, der fylder, og samarbejdet med de lokale virksomheder. Det kan også være et udvalg, der tager sig af Verdensmål sammen med eksempelvis plan og udviklingsopgaver eller et særligt nedsat udvalg til anledningen. De prioriterede indsatser er typisk på teknik og miljøområdet, og den foreløbige opgørelse peger på, at de kommuner, som har valgt mål til og fra, typisk arbejder med mål 11 om bæredygtige byer, mål 12 om ansvarligt forbrug for produktion og mål 13 om klimainsatsen.

Når vi ser på kommunernes samlede portefølje, er det oplagt at inddrage mål 3 om sundhed, mål 4 om kvalitetsuddannelse og mål 8 om anstændige job, da det falder inden for de kommunale kerneopgaver. Men det er ikke her, tyngden ligger hos kommunerne.

NOTE

I spørgeskemaet, er der nogle spørgsmål, som indeholder mere end én svarmulighed, hvilket får betydning for, hvordan vi kan tolke resultatet af et spørgsmål med flere svarmuligheder. Ved spørgsmål, der har mere end en svarmulighed, vil vi kunne se kommunernes samlede prioriteringer af f.eks., hvilke specifikke Verdensmål der samlet set arbejdes med, mens vi ikke kan se, hvordan målene prioriteres i forhold til hinanden. Dette betyder, at læseren skal være opmærksom på, at procenttallene visse steder, hvis de lægges sammen, kan resultere i en samlet procentsats, der er større end 100. Af denne grund vil gennemgangen af surveyens resultater – i tilfældet med spørgsmål med mere end en svarmulighed – også henvise til grafer, hvor der tages højde for besvarelsernes indbyrdes forhold, og som dermed illustrerer den samlede fordeling af deltageres besvarelser.

Artiklen bygger på:

KL's handlingsplan for FN's Verdensmål, Folkemødet juni 2018

Resultater af KL SDG survey – internt notat KL, oktober 2018

Projektbeskrivelse: Samskabelse af FN's Verdensmål i danske kommuner. Et samfinansieret forskningsprojekt 2018. Internt notat

Udkast til afrapportering om baselinerapport på Verdensmål 11. 2030-panelet, januar 2019

Præsentationer på konferencer hos DIEH, DE og DANVA 2018

»Kommunerne kan skabe lokal udvikling med FN's Verdensmål«. Rapport udarbejdet af Deloitte om kommunernes kendskab til og arbejde med FN's Verdensmål. Juni 2017